Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

21 päivänä maaliskuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – 45 artikla – Tuomion tunnustamisesta kieltäytyminen – 71 artikla – Tämän asetuksen suhde erityisiä oikeudenaloja koskeviin yleissopimuksiin – Yleissopimus tavaran kansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta (CMR) – 31 artiklan 3 kappale – Vireilläolovaikutus – Sopimus toimivaltaisesta tuomioistuimesta – Oikeusjärjestyksen perusteiden käsite

Asiassa C-90/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Liettuan ylin yleinen tuomioistuin) on esittänyt 10.2.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.2.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

”Gjensidige” ADB,

jossa asian käsittelyyn osallistuvat

”Rhenus Logistics” UAB ja

”ACC Distribution” UAB,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin (esittelevä tuomari) ja I. Ziemele,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Stefanova-Kamisheva,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.3.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– ”Gjensidige” ADB, edustajaan G. Raišutienė, advokatė,

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

– ”Rhenus Logistics” UAB, edustajinaan V. Jurkevičius ja E. Sinkevičius, advokatai,

– Liettuan hallitus, asiamiehinään V. Kazlauskaitė-Švenčionienė ja E. Kurelaitytė,

– Euroopan komissio, asiamiehinään P. Messina, S. Noë ja A. Steiblytė,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.12.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 45 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja e alakohdan ii alakohdan sekä kyseisen asetuksen 71 artiklan, luettuna yhtäältä yhdessä kyseisen asetuksen 25, 29 ja 31 artiklan kanssa ja toisaalta saman asetuksen johdanto-osan 21 ja 22 perustelukappaleen valossa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat vakuutusyhtiö ”Gjensidige” ADB ja kuljetusyhtiö ”Rhenus Logistics” UAB ja jossa on kyse sellaisen määrän korvaamisesta, jonka Gjensidigen on maksanut ACC Distribution UAB:lle korvauksena vahingosta, jonka viimeksi mainittu oli kärsinyt Rhenus Logisticsin kanssa tehdyn kansainvälisen kuljetussopimuksen täyttämisen yhteydessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 1215/2012

3 Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 3, 4, 21, 22, 30 ja 34 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Unioni on asettanut tavoitteekseen pitää yllä ja kehittää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta muun muassa helpottamalla oikeussuojan saatavuutta erityisesti yksityisoikeudellisissa asioissa tuomioistuimessa annettujen päätösten ja muiden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen avulla. – –

(4) – – Säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja varmistaa, että jäsenvaltiossa annetut tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin, ovat välttämättömiä.

– –

(21) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja että voidaan varmistaa, ettei eri jäsenvaltioissa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. Olisi säädettävä selkeästä ja tehokkaasta järjestelmästä vireilläolon ja toisiinsa liittyvien kanteiden ratkaisemiseksi sekä vireilletuloajankohdan määrittämisessä esiintyvien kansallisten erojen välttämiseksi. Kyseinen ajankohta olisi tämän asetuksen soveltamista varten määritettävä itsenäisesti.

(22) Jotta voidaan lisätä yksinomaisten oikeuspaikkasopimusten tehokkuutta ja välttää vilpillinen taktikointi riita-asioissa, on kuitenkin tarpeen säätää poikkeuksesta yleiseen vireilläolosääntöön ja näin ottaa tyydyttävästi huomioon erityistilanne, jossa voi esiintyä rinnakkaisia oikeudenkäyntejä. Kyseessä on tilanne, jossa kanne on pantu vireille tuomioistuimessa, jota ei ole nimetty yksinomaisessa oikeuspaikkasopimuksessa, ja nimetyssä tuomioistuimessa pannaan myöhemmin vireille samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskeva kanne. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuin, jossa kanne on ensin pantu vireille, olisi velvoitettava keskeyttämään asian käsittely heti kun kanne on pantu vireille nimetyssä tuomioistuimessa ja siihen saakka, kunnes viimeksi mainittu tuomioistuin toteaa, ettei se ole yksinomaisen oikeuspaikkasopimuksen nojalla toimivaltainen. Näin voidaan varmistaa, että kyseisessä tilanteessa nimetty tuomioistuin voi ensisijaisesti päättää sopimuksen pätevyydestä ja siitä, missä määrin sopimusta sovelletaan siinä vireillä olevaan riita-asiaan. Nimetyn tuomioistuimen olisi voitava jatkaa asian käsittelyä riippumatta siitä, onko tuomioistuin, jota ei ole nimetty, jo päättänyt asian käsittelyn keskeyttämisestä.

– –

– –

(30) Asianosaisen, joka riitauttaa toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanon, olisi vastaanottavan jäsenvaltion oikeusjärjestelmän mukaisesti mahdollisuuksien mukaan voitava samassa menettelyssä vedota tässä asetuksessa säädettyjen kieltäytymisperusteiden lisäksi kansallisen lain mukaisiin kieltäytymisperusteisiin kyseisessä laissa vahvistettujen määräaikojen puitteissa.

Tuomion tunnustamisesta olisi kuitenkin kieltäydyttävä ainoastaan, jos yksi tai useampi tässä asetuksessa säädetyistä kieltäytymisperusteista täyttyy.

– –

(34) Olisi varmistettava jatkuvuus [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla Brysselissä 27.9.1968 allekirjoitetun] yleissopimuksen [(EYVL 1972, L 299, s. 32); jäljempänä Brysselin yleissopimus], [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston] asetuksen (EY) N:o 44/2001 [(EYVL 2001, L 12, s. 1)] ja tämän asetuksen välillä, minkä vuoksi olisi säädettävä siirtymäsäännöksistä. Saman jatkuvuuden olisi koskettava myös Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintaa vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksesta ja sen korvaavista asetuksista.”

4 Asetuksen N:o 1215/2012 II luku sisältää 6 jakson, jonka otsikko on ”Yksinomainen toimivalta” ja jossa on ainoastaan kyseisen asetuksen 24 artikla. Tässä artiklassa määritellään ne tuomioistuimet, joilla on yksinomainen toimivalta käsitellä riidat siinä luetelluissa asioissa asianosaisten kotipaikasta riippumatta.

5 Asetuksen II luku sisältää myös 7 jakson, jonka otsikko on ”Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus”. Asetuksen 7 jaksossa olevan 25 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos asianosaiset, riippumatta heidän kotipaikastaan, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava tietystä oikeussuhteesta syntyneet tai mahdollisesti syntyvät riidat, kyseisellä tuomioistuimella tai kyseisillä tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia, paitsi jos sopimus sen aineellisen pätevyyden suhteen on tuon jäsenvaltion lain mukaan mitätön. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. – –”

6 Asetuksen N:o 1215/2012 29 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskevia kanteita, muiden tuomioistuinten kuin sen, jossa kanne on ensin nostettu, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on todettu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 31 artiklan 2 kohdan säännösten soveltamista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sen tuomioistuimen pyynnöstä, jossa kanne on nostettu, sellaisen toisen tuomioistuimen, jossa kanne on myös nostettu, on viipymättä ilmoitettava ensiksi mainitulle tuomioistuimelle päivämäärä, jolloin kanne on 32 artiklan mukaisesti nostettu tässä jälkimmäisenä mainitussa tuomioistuimessa.

3. Kun on todettu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, muiden tuomioistuinten on jätettävä asia tutkimatta.”

7 Asetuksen 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos useampi tuomioistuin on yksinomaisesti toimivaltainen, muiden tuomioistuinten kuin sen, jossa kanne on ensin nostettu, on jätettävä asia tutkimatta.

2. Jos kanne nostetaan jäsenvaltion tuomioistuimessa, jolle 25 artiklassa tarkoitetussa sopimuksessa on annettu yksinomainen toimivalta, toisen jäsenvaltion tuomioistuimen on keskeytettävä asian käsittely, kunnes tuomioistuin, jossa kanne on sopimuksen perusteella nostettu, toteaa, että se ei ole toimivaltainen sopimuksen nojalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 26 artiklan soveltamista.

3. Jos sopimuksessa nimetty tuomioistuin on todennut olevansa toimivaltainen sopimuksen mukaisesti, toisen jäsenvaltion tuomioistuimen on jätettävä asia tutkimatta.

– –”

8 Asetuksen 36 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan muissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä.”

9 Asetuksen 45 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tuomion tunnustamisesta on kieltäydyttävä asiaan osallisen hakemuksesta, jos

a) tunnustaminen on selvästi vastoin vastaanottavan jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public);

– –

e) tuomio on ristiriidassa
   i) II luvun 3, 4 tai 5 jakson kanssa, kun vastaajana on vakuutuksenottaja, vakuutettu, vakuutussopimuksen edunsaaja, vahingon kärsinyt, kuluttaja tai työntekijä; tai
   ii) II luvun 6 jakson kanssa.

– –

3. Tuomion antaneen tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia uudelleen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan e alakohdan soveltamista. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännöt eivät kuulu 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin oikeusjärjestyksen perusteisiin.

– –”

10 Asetuksen N:o 1215/2012 71 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämä asetus ei vaikuta tuomioistuimen toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista tai täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenaloilla säänteleviin yleissopimuksiin, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat.

2. Yhdenmukaisen tulkinnan varmistamiseksi 1 kohtaa sovelletaan seuraavasti:

– –

b) jäsenvaltiossa annetut tuomiot, jotka on antanut erityistä oikeudenalaa koskevaan yleissopimukseen toimivaltansa perustanut tuomioistuin, on tunnustettava ja pantava täytäntöön muissa jäsenvaltioissa tämän asetuksen mukaisesti.

Jos erityistä oikeudenalaa koskeva yleissopimus, jonka osapuolia ovat sekä alkuperäjäsenvaltio että vastaanottava jäsenvaltio, sisältää tuomioiden tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevia ehtoja, niitä on noudatettava. Kuitenkin voidaan aina soveltaa tämän asetuksen säännöksiä, jotka koskevat tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.”

CMR-sopimus

11 Tavaran kansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta Genevessä 19.5.1956 allekirjoitettua yleissopimusta, sellaisena kuin se on muutettuna Genevessä 5.7.1978 allekirjoitetulla pöytäkirjalla (jäljempänä CMR-sopimus), sovelletaan sen 1 artiklan 1 kappaleen mukaan ”jokaiseen sopimukseen, joka koskee ajoneuvolla korvausta vastaan tiellä suoritettavaa

tavaran kuljetusta, kun paikkakunta, jolla tavara on otettu kuljetettavaksi ja määräpaikka – – sijaitsevat eri valtioissa, joista ainakin toinen on sopimusvaltio – – osapuolten kotipaikasta ja kansalaisuudesta riippumatta”.

12 CMR-sopimus neuvoteltiin Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomissiossa. CMR-sopimukseen on liittynyt yli 50 valtiota, joiden joukossa ovat kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot.

13 CMR-sopimuksen 31 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Tämän yleissopimuksen määräysten alaista kuljetusta koskeva kanne voidaan panna vireille, paitsi siinä sopimusvaltion tuomioistuimessa, mistä asianosaiset ovat sopineet, sen valtion tuomioistuimessa, jonka alueella:

a) vastaajalla on kotipaikka, pääkonttorinsa tahi se haaraliikkeensä tai asioimistonsa, jonka välityksellä rahtisopimus on tehty, taikka

b) [on] paikkakunta, missä tavara otettiin kuljetettavaksi tai missä kuljetuksen määräpaikka on,

eikä sitä voida nostaa muussa tuomioistuimessa.

– –

3. Kun sopimusvaltion tuomioistuimen tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetussa riita-asiassa antama tuomio on siellä tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, se on täytäntöönpanokelpoinen myös jokaisessa muussa sopimusvaltiossa niin pian kuin kyseisessä valtiossa voimassa olevat muotomääräykset on täytetty. Tällaiset muotomääräykset eivät saa tehdä mahdolliseksi itse asian uudelleen tutkimista.

– –”

14 CMR-sopimuksen 41 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Mikäli 40 artiklan määräyksistä ei muuta johdu, on sopimusehto, joka suoranaisesti tai epäsuorasti poikkeaa tämän yleissopimuksen määräyksistä, mitätön. Tällaisen ehdon mitättömyys ei tee rahtisopimuksen muita määräyksiä mitättömäksi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 ACC Distribution oli tehnyt Rhenus Logisticsin kanssa sopimuksen tietokonelaitteistojen kuljettamisesta Alankomaista Liettuaan (jäljempänä kyseessä oleva kansainvälinen kuljetussopimus).

16 Koska osa tavaroista varastettiin kuljetuksen aikana, Gjensidige maksoi ACC Distributionille vakuutussopimuksen nojalla korvauksena 205 108,89 euroa.

17 Rhenus Logistics nosti 3.2.2017 rechtbank Zeeland-West-Brabantissa (Zeeland-West-Brabantin alioikeus, Alankomaat) kanteen vastuunsa rajoittamiseksi.

18 ACC Distribution ja Gjensidige vaativat kyseistä tuomioistuinta toteamaan, ettei se ole toimivaltainen käsittelemään kyseistä kannetta, tai lykkäämään asian käsittelyä sillä perusteella, että ACC Distribution ja Rhenus Logistics olivat sopineet, että liettualaiset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia ratkaisemaan kyseessä olevan kansainvälisen kuljetussopimuksen täyttämistä koskevat riidat.

19 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi 23.8.2017 antamallaan tuomiolla ACC Distributionin ja Gjensidigen vaatimuksen. Se katsoi tältä osin, että ACC Distributionin ja Rhenus Logisticsin välinen tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus oli
CMR-sopimuksen 41 artiklan 1 kappaleen nojalla pätemätön, koska sillä rajoitettiin CMR-sopimuksen 31 artiklan mukaista toimivaltaisten tuomioistuinten valintaa.

20 Gjensidige nosti 19.9.2017 Kauno apygardos teismasissa (Kaunasin alueellinen tuomioistuin, Liettua) takautumiskanteen, jolla se vaati, että Rhenus Logistics velvoitetaan korvaamaan 205 108,89 euroa, jonka Gjensidige oli maksanut ACC Distributionille korvauksena.

21 Kauno apygardos teismas lykkäsi 12.3.2018 antamallaan päätöksellä asian käsittelyä siihen saakka, kunnes rechtbank Zeeland-West-Brabant antaa asiassa lopullisen ratkaisun.

22 Rechtbank Zeeland-West-Brabant totesi 25.9.2019 antamassaan tuomiossa, että Rhenus Logisticsin vastuu ACC Distributionia ja Gjensidigeä kohtaan oli rajattu eikä se voinut ylittää CMR-sopimuksen 23 artiklan 3 kappaleessa vahvistetun korvauksen määrää. Tähän tuomioon ei haettu muutosta ja näin ollen se on lainvoimainen.

23 Kyseisen tuomion mukaisesti Rhenus Logistics maksoi Gjensidigelle 40 854,20 euroa korkoineen sen näin rajatun vastuun perusteella, joka sillä oli ACC Distributionille aiheutuneesta vahingosta. Tämän seurauksena Gjensidige peruutti vastaavilta osin Rhenus Logisticsiin kohdistamansa korvausvaatimuksen.

24 Kauno apygardos teismas hylkäsi 22.5.2020 antamallaan tuomiolla Gjensidigen nostaman takautumiskanteen sillä perusteella, että rechtbank Zeeland-West-Brabantin 25.9.2019 antama tuomio oli oikeusvoimainen ja sillä oli sitova vaikutus Kauno apygardos teismasia kohtaan sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa.

25 Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan ylioikeus) pysytti 25.2.2021 antamallaan ratkaisulla Kauno apygardos teismasin 22.5.2020 antaman tuomion sillä perusteella, että sekä asetuksen N:o 1215/2012 säännökset että CMR-sopimuksen määräykset olivat nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellisiä toimivaltakysymyksen ratkaisemisen kannalta.
CMR-sopimuksen 31 artiklan 1 kappaleen perusteella on niin, että vaikka kyseessä olevan kansainvälisen kuljetussopimuksen osapuolet olisivat tehneet tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen, osapuolten välillä syntynyt riita-asia voidaan kantajan valinnan mukaan saattaa sellaisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, joka on
CMR-sopimuksen 31 artiklan 1 kappaleen a tai b kohdan nojalla toimivaltainen.

26 Gjensidige valitti tästä ratkaisusta Lietuvos Aukščiausiasis Teismasiin (Liettuan ylin yleinen tuomioistuin), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Gjensidige väitti valituksensa tueksi, että jos CMR-sopimuksen toimivaltasäännöt ja asetus N:o 1215/2012 ovat keskenään ristiriidassa, etusija on annettava kyseisen asetuksen 25 artiklan 1 kohdalle, koska kyseisen säännöksen mukaan toimivalta, jonka sopimuspuolet päättävät antaa jäsenvaltion tietylle tuomioistuimelle, on yksinomainen.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa muun muassa 4.5.2010 annettuun tuomioon TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243), 19.12.2013 annettuun tuomioon Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858) ja 4.9.2014 annettuun tuomioon Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145) ja katsoo, että CMR-sopimuksen määräyksiä, mukaan lukien sen 31 artiklaa, sovelletaan lähtökohtaisesti kansainvälistä toimivaltaa koskeviin kysymyksiin, jotka tulevat esiin sen käsiteltäväksi saatetun asian kaltaisissa riita-asioissa. Näin ollen tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus ei anna yksinomaista toimivaltaa asianosaisten nimeämille tuomioistuimille, vaan kantaja voi vapaasti nostaa kanteen jossakin kyseisen 31 artiklan nojalla toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Kyseinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että nyt käsiteltävässä asiassa Alankomaissa ja Liettuassa nostetut kanteet ovat samat, koska niillä on sama perusta ja sama kohde.

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin CMR-sopimuksen 31 artiklan yhteensopivuutta asetuksen N:o 1215/2012 kanssa siltä osin kuin kyseisessä artiklassa sallitaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sopimusten sivuuttaminen.

29 Kyseisen tuomioistuimen mukaan on nimittäin niin, että vaikka asetuksessa N:o 1215/2012 vahvistetaan vireilläolovaikutusta koskeva yleinen sääntö, joka perustuu sen tuomioistuimen, jossa kanne on ensin nostettu, ensisijaisuuteen, kyseisen asetuksen 31 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään poikkeuksesta tähän sääntöön tapauksissa, joissa on tehty tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus. Kyseisen asetuksen johdanto-osan 22 perustelukappaleesta ilmenee, että tämän poikkeuksen tarkoituksena on lisätä yksinomaisten oikeuspaikkasopimusten tehokkuutta ja välttää vilpillinen taktikointi riita-asioissa.

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että CMR-sopimuksessa ja asetuksessa N:o 1215/2012 kohdellaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevia sopimuksia olennaisesti eri tavoin. Kyseisen tuomioistuimen mukaan asetuksen 25 artiklan 1 kohdassa säädetään, että sopimuspuolten nimeämän tuomioistuimen toimivalta on lähtökohtaisesti yksinomainen. Sitä vastoin CMR-sopimuksen 31 artiklan mukaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevassa sopimuksessa nimetyllä tuomioistuimella ei ole yksinomaista toimivaltaa. CMR-sopimuksen 31 artiklassa määrätty toimivaltajärjestelmä ei siten estä vilpillistä taktikointia riita-asioissa vaan vieläpä rohkaisee siihen.

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että asetuksessa N:o 1215/2012 ei käsitellä suoraan vireilläolosääntöjen rikkomisen oikeudellisia seurauksia tilanteessa, jossa on tehty tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus. Erityisesti on todettava, ettei kyseisessä asetuksessa säädetä nimenomaisesti perusteesta kieltäytyä tunnustamasta toisessa jäsenvaltiossa tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen vastaisesti annettua tuomioistuinratkaisua.

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, että kun otetaan huomioon muun muassa unionin lainsäätäjän tahto tehostaa oikeuspaikkasopimusten tehokkuutta, pitäisikö asetuksen N:o 1215/2012 säännöksiä tulkita siten, että niissä ulotetaan tällaisten sopimusten suoja tuomioistuinratkaisujen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon.

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että jos tuomioistuin, jota ei ole nimetty tuomioistuimen toimivaltaa koskevassa sopimuksessa, toteaa olevansa toimivaltainen, vastaaja on vaarassa joutua yllätetyksi sekä asiaa käsittelevän tuomioistuimen osalta että riitaan sovellettavien aineellisten säännösten osalta.

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee näin ollen, onko tällainen tilanne, jossa CMR-sopimuksen kaltaiseen kansainväliseen yleissopimukseen perustuvien määräysten soveltaminen mahdollistaa sen, että asianosaisten tekemä sopimus sekä tuomioistuimen toimivallasta että sovellettavasta laista voidaan sivuuttaa samassa asiassa, yhteensopiva oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien perusperiaatteiden ja asetuksella N:o 1215/2012 tavoiteltujen päämäärien kanssa, joten esiin nousee kysymyksiä yhdenmukaisuudesta oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

35 Tässä tilanteessa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voidaanko asetuksen N:o 1215/20121 71 artiklaa, kun otetaan huomioon sen 25, 29 ja 31 artikla sekä johdanto-osan 21 ja 22 perustelukappale, tulkita siten, että se mahdollistaa CMR-sopimuksen 31 artiklan soveltamisen myös tapauksissa, joissa näiden molempien oikeudellisten välineiden soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa on tehty tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus?

2) Kun otetaan huomioon unionin lainsäätäjän pyrkimys vahvistaa tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sopimusten suojaa Euroopan unionissa, voidaanko asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohtaa tulkita laajemmin siten, että se käsittää paitsi kyseisen asetuksen II luvun 6 jakson myös sen 7 jakson?

3) Kun on ensin arvioitu tilanteen erityispiirteitä ja niistä aiheutuvia oikeudellisia seurauksia, voidaanko asetuksessa N:o 1215/2012 käytettyä käsitettä ’oikeusjärjestyksen perusteet’ tulkita siten, että se käsittää perusteen toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamisesta kieltäytymiselle, jos CMR-sopimuksen kaltaisen erikoisalaa koskevan yleissopimuksen soveltamisen takia syntyy oikeudellinen tilanne, jossa sekä tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta että sovellettavasta laista tehtyä sopimusta ei noudateta samassa asiassa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

36 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, voiko jäsenvaltion tuomioistuin todeta olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kansainväliseen kuljetussopimukseen perustuvan kanteen, vaikka kyseiseen kuljetussopimukseen sisältyy tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus, jonka mukaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.

37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lisäksi toisella ja kolmannella kysymyksellään lähinnä sitä, voiko jäsenvaltion tuomioistuin kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen, joka on katsonut olevansa toimivaltainen tällaisesta tuomioistuimen toimivaltaa koskevasta sopimuksesta huolimatta, antamaa tuomiota.

38 Tältä osin on ensiksi tutkittava, voiko jäsenvaltion tuomioistuin tosiasiallisesti kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota, joka koskee kansainväliseen kuljetussopimukseen perustuvaa kannetta, sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen siitä huolimatta, että on tehty

tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus, jonka mukaan muut tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, riippumatta siitä, onko kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuin todennut perustellusti olevansa toimivaltainen vai ei.

39 Tässä yhteydessä on ratkaistava, onko tätä kysymystä arvioitava asetuksen N:o 1215/2012 vai CMR-sopimuksen valossa, koska nyt käsiteltävässä asiassa on kiistatonta, että kyseessä oleva kansainvälinen kuljetussopimus kuuluu sekä kyseisen asetuksen että kyseisen yleissopimuksen soveltamisalaan.

40 Koska asetuksella N:o 1215/2012 kumottiin ja korvattiin asetus N:o 44/2001, jolla puolestaan korvattiin Brysselin yleissopimus, unionin tuomioistuimen tulkinta jonkin näiden oikeudellisten välineiden säännöksistä ja määräyksistä koskee myös niistä muiden säännöksiä ja määräyksiä, mikäli näiden säännösten ja määräysten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (tuomio 16.11.2023, Roompot Service, C-497/22, EU:C:2023:873, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 78 kohdassa, asetuksen N:o 1215/2012 71 artiklan mukaan erityistä oikeudenalaa koskeva yleissopimus, kuten CMR-sopimus, on etusijalla kyseiseen asetukseen nähden. Kyseisen asetuksen 71 artiklan 1 kohdassa säädetään, että tämä asetus ei vaikuta tuomioistuimen toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista tai täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenaloilla sääntéleviin yleissopimuksiin, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat. Lisäksi asetuksen 71 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että jos erityistä oikeudenalaa koskeva yleissopimus, jonka osapuolia ovat sekä alkuperäjäsenvaltio että vastaanottava jäsenvaltio, sisältää tuomioiden tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevia ehtoja, niitä on noudatettava. Näin ollen unionin lainsäätäjä on säätänyt normiristiriidan varalta, että näitä yleissopimuksia on sovellettava (ks. vastaavasti tuomio 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, 46 ja 47 kohta).

42 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että CMR-sopimuksen 31 artiklan 3 kappaleen mukaan silloin, kun sopimusvaltion tuomioistuimen antama tuomio on siellä tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, se on täytäntöönpanokelpoinen myös jokaisessa muussa sopimusvaltiossa niin pian kuin kyseisessä valtiossa voimassa olevat muotomääräykset on täytetty, mutta tällaiset muotomääräykset eivät saa tehdä mahdolliseksi itse asian uudelleen tutkimista.

43 On kuitenkin niin, että jos oletetaan yhtäältä, että CMR-sopimuksen 31 artiklan 3 kappaletta, joka koskee täytäntöönpanokelpoisuutta, voidaan myös pitää tunnustamissääntönä, jota on sovellettava asetuksen N:o 1215/2012 71 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla, on todettava, että kyseisen 31 artiklan 3 kappaleessa määrätään ainoastaan, että kyseisessä määräyksessä tarkoitetun tuomion täytäntöönpano edellyttää kyseisessä valtiossa tätä varten säädettyjen muotomääräysten täyttämistä, ja tässä yhteydessä siinä täsmennetään ainoastaan, että nämä muotomääräykset eivät saa tehdä mahdolliseksi itse asian uudelleen tutkimista.

44 Tässä yhteydessä on otettava huomioon asetuksen N:o 1215/2012 71 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohta ja toisen alakohdan toinen virke, joista ilmenee, että jäsenvaltiossa annetut tuomiot, jotka on antanut erityistä oikeudenalaa koskevaan yleissopimukseen toimivaltansa perustanut tuomioistuin, on tunnustettava ja pantava täytäntöön muissa jäsenvaltioissa kyseisen asetuksen mukaisesti, ja sen säännöksiä voidaan joka tapauksessa soveltaa myös silloin, kun kyseisessä yleissopimuksessa määritetään tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytykset.

45 Toisaalta ja joka tapauksessa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka asetuksen N:o 1215/2012 71 artiklan 1 kohdan mukaan silloin, kun riita-asia kuuluu sellaisen erityisen yleissopimuksen soveltamisalaan, jonka osapuolia jäsenvaltiot ovat, tätä yleissopimusta on lähtökohtaisesti sovellettava, tällaisen yleissopimuksen soveltaminen ei kuitenkaan saa vaarantaa periaatteita, jotka unionissa ovat siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvan oikeudellisen yhteistyön taustalla, kuten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaa liikkuvuus, toimivaltaisten tuomioistuinten ennustettavuus ja näin ollen yksityisten oikeusvarmuus, asianmukainen lainkäyttö, se, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin, ja keskinäinen luottamus lainkäyttöön unionissa (ks. vastaavasti tuomio 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, 45 ja 49 kohta).

46 Erityisesti siltä osin kuin on kyse keskinäisen luottamuksen periaatteesta on todettava, että sen jäsenvaltion tuomioistuimella, jossa tunnustamista pyydetään, ei ole missään tapauksessa tuomiojäsenvaltion tuomioistuinta parempia edellytyksiä ratkaista viimeksi mainitun toimivaltaa, joten asetuksessa N:o 1215/2012 ei näin ollen muutamia rajoitettuja poikkeuksia lukuun ottamatta sallita sitä, että jäsenvaltion tuomioistuin tutkii toisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaisuuden (ks. vastaavasti tuomio 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Näin ollen asetuksen N:o 1215/2012 valossa on arvioitava, voiko jäsenvaltion tuomioistuin kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota, joka koskee kansainväliseen kuljetussopimukseen perustuvaa kannetta, sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen siitä huolimatta, että on tehty tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus, jonka mukaan muut tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.

48 Asetuksen N:o 1215/2012 45 artikla puolestaan sisältää erityissäännöksen, joka koskee tuomion tunnustamisesta kieltäytymistä. Toinen ja kolmas kysymys liittyvät tähän säännökseen, joten niitä on tarkasteltava yhdessä ja ensimmäiseksi.

Toinen ja kolmas kysymys

49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella ja kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja e alakohdan ii alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuin voi niiden nojalla kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kansainväliseen kuljetussopimukseen perustuvan kanteen kyseisen asetuksen 25 artiklassa tarkoitetun tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen, joka on osa kyseistä kuljetussopimusta, vastaisesti.

50 Aluksi on muistutettava, että unionin oikeussäännön tulkinta edellyttää, että huomioon otetaan paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys, johon se kuuluu, sekä sen toimen tavoitteet ja tarkoitus, jonka osa se on (tuomio 22.6.2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Yhtäältä asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuodosta seuraa, että tuomion tunnustamisesta on kieltäydyttävä asiaan osallisen hakemuksesta, jos tunnustaminen on selvästi vastoin vastaanottavan jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public).

52 Asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä täsmennetään tässä yhteydessä, että tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännöt eivät kuulu kyseisen 45 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin oikeusjärjestyksen perusteisiin.

53 Näin ollen asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohdasta ja 3 kohdan toisesta virkkeestä yhdessä luettuina seuraa, että 45 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei sallita sitä, että jäsenvaltion tuomioistuin kieltäytyy tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen siitä huolimatta, että on tehty tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus, jonka mukaan muut kuin sen oman jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.

54 Toisaalta asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohdassa säädetään, että tuomion tunnustamisesta on kieltäydyttävä asiaan osallisen hakemuksesta, jos tuomio on ristiriidassa kyseisen asetuksen II luvun 6 jakson kanssa, joka koskee yksinomaista toimivaltaa.

55 Kyseiseen 6 jaksoon sisältyy ainoastaan asetuksen N:o 1215/2012 24 artikla, jossa määritellään ne tuomioistuimet, joilla on yksinomainen toimivalta käsitellä riita-asiat siinä luetelluissa asioissa riippumatta asianosaisten kotipaikasta.

56 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohtaa tulkittava laajemmin siten, että tuomion tunnustamisesta voitaisiin kieltäytyä myös, jos se on ristiriidassa kyseisen asetuksen II luvun 7 jakson säännösten kanssa, joihin kuuluu muun muassa asetuksen 25 artikla, joka koskee toimivaltaisesta tuomioistuimesta sopimista.

57 Tältä osin asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohdan selvän ja yksiselitteisen sanamuodon perusteella voidaan jo päätellä, että tällainen kyseisen säännöksen laaja tulkinta on poissuljettu, koska muutoin päädyttäisiin contra legem -tulkintaan.

58 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkinta ei saa johtaa siihen, että säännöksen tai määräyksen selvältä ja täsmälliseltä sanamuodolta viedään kokonaan sen tehokas vaikutus. Näin ollen on niin, että jos unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen merkitys ilmenee yksiselitteisesti itse säännöksen tai määräyksen sanamuodosta, unionin tuomioistuin ei voi poiketa tästä tulkinnasta (tuomio 23.11.2023, Ministarstvo financija, C-682/22, EU:C:2023:920, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Joka tapauksessa on niin, että asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja e alakohdan ii alakohdan sanamuodon mukaista tulkintaa, jonka mukaan jäsenvaltion tuomioistuin ei voi niiden perusteella kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota sillä perusteella, että jälkimmäinen on tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen vastaisesti todennut olevansa toimivaltainen, tukevat sekä asiayhteys, johon mainitut säännökset kuuluvat, sekä kyseisen asetuksen tavoitteet ja tarkoitus.

60 On nimittäin todettava, että asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa tarkoitetun yksityisoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioistuinratkaisujen ja tuomioistuinten ulkopuolisten ratkaisujen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti asetuksen 36 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan muissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä. Kuten

asetuksen johdanto-osan neljännestä perustelukappaleesta ilmenee, asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltiossa annetut tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin.

61 Kuten asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 30 perustelukappaleessa korostetaan, tuomion tunnustamisesta olisi sitä vastoin kieltäydyttävä ainoastaan, jos yksi tai useampi tässä asetuksessa säädetyistä kieltäytymisperusteista täyttyy. Tässä yhteydessä kyseisen asetuksen 45 artiklan 1 kohdassa luetellaan tyhjentävästi perusteet, joiden nojalla tuomion tunnustamisesta voidaan kieltäytyä (ks. vastaavasti tuomio 7.4.2022, H Limited, C-568/20, EU:C:2022:264, 31 kohta).

62 Näin ollen yhtäältä asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa poikkeusta on tulkittava suppeasti siksi, että sillä rajoitetaan yhden asetuksella tavoitellun perustavanlaatuisen päämäärän toteuttamista, joten vastaanottavan jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden loukkaamista koskevaan tuomion tunnustamatta jättämisen perusteeseen voidaan tehokkaasti vedota vain poikkeustapauksissa (ks. analogisesti tuomio 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Vaikka jäsenvaltiot voivat asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyn varauman perusteella lähtökohtaisesti vapaasti määritellä kansallisten käsitystensä mukaisesti, mitä vaatimuksia niiden oikeusjärjestysten perusteista aiheutuu, tälle käsitteelle asetetaan rajat kyseisen asetuksen tulkinnalla (ks. analogisesti tuomio 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei siis ole määritellä jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden sisältöä, sen on kuitenkin valvottava, missä rajoissa jäsenvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisessa jäsenvaltiossa annettua ratkaisua (ks. tuomio 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

65 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuin ei voi kieltäytyä tuomion tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta pelkästään sillä perusteella, että tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen soveltama oikeussääntö poikkeaa oikeussäännöstä, jota vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuin olisi soveltanut, jos asia olisi saatettu sen käsiteltäväksi. Vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuin ei voi myöskään tutkia, pitävätkö tuomiojäsenvaltion tuomioistuimen arvioinnit oikeudellisista seikoista ja tosiseikoista paikkansa (ks. tuomio 25.5.2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

66 Asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa säädettyä oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa poikkeusta voidaan näin ollen soveltaa ainoastaan, jos toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano olisi kestämättömällä tavalla ristiriidassa vastaanottavan jäsenvaltion oikeusjärjestyksen kanssa sen vuoksi, että tällä tunnustamisella tai täytäntöönpanolla loukattaisiin jotakin perustavanlaatuista periaatetta. Jotta noudatettaisiin kieltoa tutkia alkuperäjäsenvaltiossa annettu tuomio uudelleen sen sisältämän asiaratkaisun osalta, kyseessä on oltava sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään jäsenvaltion, jossa tunnustamista pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena (ks. vastaavasti tuomio 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Toisaalta asetuksessa N:o 1215/2012 säädetyistä toimivaltasäännöistä on todettava, että sen 45 artiklassa sallitaan tuomion tunnustamisesta kieltäytyminen näiden sääntöjen rikkomisen perusteella vain kyseisen artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

68 Sen lisäksi, että asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohdassa annetaan mahdollisuus kieltäytyä tuomion tunnustamisesta, jos se on ristiriidassa kyseisen asetuksen II luvun 6 jakson säännösten kanssa, tuomion tunnustamisesta voidaan kieltäytyä asetuksen 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan i alakohdan nojalla vain, jos se on ristiriidassa asetuksen II luvun 3, 4 tai 5 jakson säännösten kanssa, kun vastaajana on vakuutuksenottaja, vakuutettu, vakuutussopimuksen edunsaaja, vahingon kärsinyt, kuluttaja tai työntekijä. Tämä vahvistetaan asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 3 kohdassa, jossa täsmennetään, että – rajoittamatta 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan soveltamista – tuomion antaneen tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia uudelleen kyseisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamisen mahdollista epäämistä koskevan tutkinnan yhteydessä.

69 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että asetuksella N:o 1215/2012 pyritään, kuten sen johdanto-osan 22 perustelukappaleesta ilmenee, lisäämään oikeuspaikkasopimusten tehokkuutta. Olisi siis paradoksaalista, että vireilläolovaikutusta koskevan säännön rikkomisella tilanteessa, jossa tällainen sopimus on tehty, ei olisi vaikutusta annetun tuomion tunnustamiseen.

70 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen sivuuttaminen voi johtaa muun kuin sen lain soveltamiseen, jota sovellettaisiin, jos tätä sopimusta noudatettaisiin. Tilanteessa, jossa tuomioistuin, jota ei ole nimetty, toteaa olevansa toimivaltainen, vastaaja olisi vaarassa joutua yllätetyksi sekä asiaa käsittelevän tuomioistuimen osalta että riitaan sovellettavien aineellisten säännösten osalta.

71 Tarkemmin sanottuna nyt käsiteltävässä asiassa se, että rechtbank Zeeland-West-Brabant on todennut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan siinä 3.2.2017 nostetun kanteen, on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan johtanut siihen, että kyseinen kanne on ratkaistu Alankomaiden oikeuden mukaan. Tästä on seurannut Gjensidigen, joka on tämän oikeudenkäynnin vastaaja, kannalta vähemmän edullinen lopputulos kuin jos kanne olisi ratkaistu Liettuan oikeuden mukaan eli sen valtion oikeuden mukaan, jonka tuomioistuimet on kyseessä olevaan kansainväliseen kuljetussopimukseen sisältyvässä tuomioistuimen toimivaltaa koskevassa sopimuksessa nimetty toimivaltaisiksi.

72 Tältä osin on kuitenkin muistutettava, että – kuten tämän tuomion 60 ja 61 kohdassa on todettu – asetuksella N:o 1215/2012 käyttöön otetussa järjestelmässä vastavuoroinen tunnustaminen on sääntö, kun taas kyseisen asetuksen 45 artiklan 1 kohdassa luetellaan tyhjentävästi perusteet, joiden nojalla tuomion tunnustamisesta voidaan kieltäytyä.

73 On todettava, että unionin lainsäätäjä on päättänyt olla sisällyttämättä sitä, ettei ole noudatettu asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 7 jakson säännöksiä, jotka koskevat tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta, perusteisiin, joiden nojalla tuomion tunnustamisesta voidaan kieltäytyä. Näin ollen tässä asetuksessa tarkoitetusta tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sopimusten suojasta ei seuraa, että niiden rikkominen olisi sellaisenaan peruste tunnustamisesta kieltäytymiselle.

74 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 117 kohdassa rechtbank Zeeland-West-Brabantin 25.9.2019 antaman tuomion tunnustamisen konkreettisten seurausten osalta, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevassa asiakirja-aineistossa ei ole mitään, minkä perusteella voitaisiin päätellä, että tämä tunnustaminen olisi kestämättömällä tavalla ristiriidassa Liettuan oikeusjärjestyksen kanssa, koska sillä loukattaisiin jotakin perustavanlaatuista periaatetta, kuten tämän tuomion 66 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetään.

75 Erityisesti pelkästään sitä seikkaa, ettei kannetta ratkaise tuomioistuimen toimivaltaa koskevassa sopimuksessa nimetty tuomioistuin eikä kannetta näin ollen ratkaista sen jäsenvaltion oikeuden mukaan, jonka alueella kyseinen tuomioistuin sijaitsee, ei voida pitää niin vakavana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkauksena, että kanteesta annetun tuomion tunnustaminen olisi selvästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään.

76 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja e alakohdan ii alakohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuin ei voi niiden nojalla kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kansainväliseen kuljetussopimukseen perustuvan kanteen sivuuttaen kyseisen asetuksen 25 artiklassa tarkoitetun tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen, joka on osa kyseistä kuljetussopimusta.

Ensimmäinen kysymys

77 Kun otetaan huomioon toiseen ja kolmanteen kysymykseen annettu vastaus, ensimmäiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

78 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja e alakohdan ii alakohtaa

on tulkittava siten, että

jäsenvaltion tuomioistuin ei voi niiden nojalla kieltäytyä tunnustamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota sillä perusteella, että viimeksi mainittu tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kansainväliseen kuljetussopimukseen perustuvan kanteen sivuuttaen kyseisen asetuksen 25 artiklassa tarkoitetun tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen, joka on osa kyseistä kuljetussopimusta.

Allekirjoitukset